

Prediking over Zondag 44 (vraag 113)

- Gij zult niet begeren -

Vraag 113: Wat eist van ons het tiende gebod?

Antwoord 113: *Dat ook de minste lust of gedachte tegen enig gebod Gods in ons hart nimmermeer kome, maar dat wij ten allen tijde van ganser harte aller zonden vijand zijn en lust tot alle gerechtigheid hebben.*

Liturgie:

Ps. 106 : 2, 3

Ps. 51 : 1

Ps. 131

Ps. 37 : 2

Gez. 1 : 8, 9

Gemeente,

Met dit gebod komen wij aan het einde der wet. Luther zegt ergens: 'dit gebod is vol ontdekking en neerwerping van de allereersten die bij enige geboden, er naar eigen schatting nog tamelijk zonder kleurscheuren afkwamen'. Daarom, zo zegt hij: 'moet dit gebod vooral aan kerkmensen scherp gepredikt worden'. Daarom kunnen wij het doen. Dit gebod is het tiende gebod, het is de hekkensluis. Het doet de deur dicht. Zo moge de prediking van het einde der wet menigeen met zijn zonde aan het einde der wet brengen, om Christus (de Wet des Levens) te leren kennen of opnieuw in Zijn gemeenschap bevestigd te worden!

Er staat: 'Gij zult niet begeren uws naasten huis, gij zult niet begeren uws naasten vrouw, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmaagd, noch zijn os, noch zijn ezel, noch iets dat uws naasten is'. Kortweg samengevat: Gij zult niet begeren! Dat wil natuurlijk niet zeggen dat er geen begeerten in de mens mogen zijn. Immers de Heere heeft de mens met begeerten en behoeften geschapen. Daaraan dankt de mens zijn ontwikkeling, zijn onderhoud van het lichaam, en wat daar meer is, om als mens de wereld aan te kunnen. In de Heilige Schrift wordt de mens begeerten toegeschreven. Ja, ook aan de Heere Jezus Zelf. Maar het tiende gebod wil tot de *wortel* van het kwaad doen afdalen. Het wil ons aan de fundamente van ons bestaan ontdekken. Het wil ons doen inkeren van de zonde van de daad tot de zonde der gezindheid. Dan hebben wij ons hebben weg te schamen vanwege onze onheiligheid, want God ziet het hart aan. Wij zijn zelf als Isäï die aanzag wat voor ogen is, maar die evenals Samuël moest leren, dat wij slechts de buitenkant zien, maar dat de Heere de harten en de nieren proeft.

Daarom rijst juist tegen dit gebod het verzet van alle zijden, in ons en buiten ons. De grondfout van de natuurlijke mens komt ook hierin openbaar, dat hij blind is voor de heiligheid en de majesteit van God en voor de diepten van eigen verlorenheid. Met andere woorden dat hij niet weet wat zonde is. 'Zeker, de mens is niet volmaakt', zo wordt dan gezegd. 'In de bedorven wereld wil het hem nu eenmaal nooit goed gelukken om zijn goede bedoelingen te realiseren want de omstandigheden spelen ook een rol. Wij moesten beginnen om het goede in iemand te waarderen, enzovoort'. Jezus staat tegenover het Farizeïsme. Denk aan de houding van de rijke jongeling. Dit alles wijst op een gemis aan zondenbesef, dat juist daar in ontstellende wijze openbaar komt waar het beslag van 's Heeren Woord verdwijnt. Daar wordt het geweten onthouden van 's Heeren Woord en de inscherping van 's Heeren geboden weggelaten. Daarom raakt juist dit gebod het geweten, namelijk het medeweten, wat God alléén weet en de mens (u en ik) die het betreft! Het is een twistgeding van God met u en met mij!

De mens is met begeervermogen geschapen. Dat is ons ingeworteld. In de staat der rechtheid was dit zuiver en waren er geen valse boze en slechte begeerten. Geen hartstochten deden de begeerten ontsporen, maar de diepste sturingen en bewegingen en verlangens die alléén de ondergrond van de wil waren, waren in volmaakte harmonie op God gericht. Daarin lag de band die de mens met de liefelijkste koorden bond aan zijn God.

Maar wilt u de *eerste* zonde van ons bestaan zien? Zie dan Eva staan bij de boom, waar naast ongelooft de begeerte ontwaakt naar het van God verbodene. En met dat begeren is de diepste fundament van ons bestaan ontworpen en is dat diepe leven van de begeerten, verlangens, overtuigingen en bewegingen ontspoord en van God op *onzelf* gericht. Dat wil zeggen, daar is de wortel van onze ellende verklaard! Daardoor is de wil met zijn wortels van God af op zichzelf gericht, en heeft zich in één gedraaid en als een klimop geslingerd om het afgodsbeeld dat ons eigen ik heet. Daarin bestaat onze ellende.

Daarom is het tiende gebod eigenlijk de samenvatting van al de geboden God. En hier geldt wel in het bijzonder dat wie in *één* gebod struikelt, schuldig staat aan *al* de geboden! Daarom dragen wij een vlek mee in onze consciëntie, zo dit althans nog gericht is en afgestemd is op 's Heeren Woord en wet. Het geweten kan dwalen en dat geldt ook onze zaken waarin wij onszelf niet aanklagen. God is meerder dan ons hart. Daarom baden de Psalmen zo innig: 'Reinig mij van mijn verborgen afdwalingen'. Zo het ergens geldt, dan ook hier: 'Wie op zijn hart vertrouwt is een zot'. Daarom zegt de apostel dat hij niet gerechtvaardigd is, doordat zijn hart hem niet veroordeelt, maar dat het oordeel alleen van God is.

'Gij zult niet begeren'. Rome zegt dat door de doopgenade de erfzonde wordt teniet gedaan. Weliswaar blijft daar een vuile bron van ongerechtigheid, maar zo iemand daartegen door de genade van Christus strijdt, is dit hem een prikkel tot de strijd en is de niet ingewillige begeerte geen zonde. Dat zegt Rome. Maar de Heilige Schrift getuigt bij monde van Paulus: 'Ik had niet geweten dat de begeerlijkheid zonde was, indien de wet niet zeide: Gij zult niet begeren'. Dat getuigt Paulus: Hij had het niet geweten. Gamaliël had het hem niet geleerd, evenmin zijn eigen hart. Maar 's Heeren wet zeide en zegt: 'Gij zult niet begeren'.

Zo ergens blijkt de waarheid van het woord, dan blijkt het hier: 'Arglistig is ons hart, meer dan enig ding, dodelijk is het. Wie zal het kennen? Ik de Heere doorgrond het hart en proef de nieren'. Volgens de Heilige Schrift is het hart de zetel van de begeervermogens. Zo de Heilige Schrift het ons niet leerde, de enige bron, dan zou de moderne zielskunde ons wel inlichten over de afgronden van ons bestaan. 'Maar', zegt iemand, 'kan ik het helpen dat er verlangen en begeerten in mij telkens omhoog komen, tegen mijn wil? Ik vecht ertegen, maar op het onverwachts komt het naar boven'. Onder de aardse rechters houdt men rekening met toerekeningsvatbaarheid, maar dat gaat bij de hemelse Rechter anders. Wij worden *wel* verantwoordelijk gesteld voor de afgrond in en onder ons. Juist het feit dat wij ze hebben, is onze schuld voor God. Deze hebben wij erfelijk ontvangen en verzegelen wij dagelijks met de daad. Van de verdorven natuur is de wil een deel. Deze wil is zondig, maar zondigt met instemming van de persoon. Niemand zondigt gedwongen.

De wet eist een volkomen gehoorzaamheid en vlekkeloze heiligheid, een gave en volkomen menselijke natuur. U zult geen zonde willen, zult u zeggen. Juist tegenover deze vlekkeloze majesteit Gods komt de mens niet alléén als *zondaar*, maar als één stuk van *zonde* openbaar! Het is één kluwen van ongerechtigheid. De wet predikt hem de noodzakelijkheid van wedergeboorte en bekering. Geen hulpmiddel helpt hier, maar alléén de totale vernieuwing door de Heilige Geest! Daarom predikt u dit gebod (zoals de afgrond roept tot de afgrond) dat u zult roepen tot de levende God om van de begeerlijkheid verlost en bekeerd te worden!

Daarin zal juist uw 'ik' waarlijk de doodsteek moeten ontvangen, en zult u als een verklaarde vijand van Zijn wet verzinken op deze enige Wetvolbrenger Jezus Christus! Juist in *Hem* zal er sprake zijn van een vernieuwd worden naar Zijn evenbeeld. Want dan ontstaan er andere begeerten, die niet vallen onder dit gebod maar juist geboden zijn. Maar zolang u zichzelf voortsleept op uw eigengerechtigheidskrukken, en u poogt het met de wet op een akkoord te werpen, zegt de wet tot u: 'Gij *zult* niet begeren!' Ook niet mijn heiligheid maakt mij voor God verdienstelijk. Maar juist is de wet de prediker van de Heere, onze gerechtigheid, wanneer het Evangelie Gods barmhartigheid in Christus predikt en zegt: hebt daaraan genoeg! Want juist in dat genoeg hebben aan Christus' gerechtigheid en heiligheid, ligt nu ook het vernieuwd worden van dag tot dag. Daarom is van de levendgemaakten de begeerte in beginsel en naar de diepste kern weer op God gericht.

Denk aan Psalm 27: 'Een ding heb ik van de Heere begeerd, dat zal ik zoeken'. Denk aan Psalm 42: 'Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also schreeuwt mijn ziel tot U o God'. Denk aan Psalm 84: 'Hoe liefelijk zijn mij Uw woningen, o Heere der heirscharen, mijn ziel verlangt, bezwijkt ook van verlangen naar de voorhoven des Heeren'. Denk aan Salomo als jonge man te Gibeon. Ja Christus zegt eenmaal: 'Ik heb grotelijks begeerd dit avondmaal met u te houden. Zo is er de begeerte naar vermeerdering van het geloof, hoop, liefde, heiligheid, en onderwijzing van de Heilige Geest. 'Met mijn ziel heb ik U begeerd in de nacht, ook zal ik met mijn geest, die in het binnenste van mij is, U vroeg zoeken'. In 2 Korinthe 5 spreekt Paulus over de begeerte naar ontbinding. Dat zijn door God gewilde en gewerkte begeerten, die zeker telkens worden doorkruist door zondige begeerten, die aftrekken van de dienst des Heeren. Daardoor is het begeerteleven begeerlijkheid geworden. Deze onzalige fontein kan niet anders dan slijk en modder opwerpen. Gemeente, wij hebben te vermijden wat daartoe strekken kan. In de omgang, waar u mee omgaat, in het gesprek, kunnen onheilige begeerten aanwakkeren. Wij hebben matigheid in de levenswandel daartoe nodig. Laten wij gelegenheden vermijden, waardoor deze begeerten worden opgewekt, zoals bioscoop en dans. Hoe vertoornd staat ook Gods volk om de vloek die opstijgt uit de diepte van het zielenleven. De plotselinge opwellingen, wat in de diepte van het hart leeft. Luther spreekt over vogels rond het hoofd of die erop zitten.

Nu wordt de naaste en zijn goed beschermd, zelfs in onze gedachten en begeerten. Goede begeerten in het natuurlijk leven mogen worden aangewakkerd. Zo worden begeerten naar natuurlijke zaken, mits onder de tucht van het Woord, niet veroordeeld. Maar hoezeer verschillen de begeerten en behoeften der mensen. Hoe verschillen de mensen in begeerten, in aanleg, in gave en positie. De zonde van het begeren komt daar juist om de hoek waar de mindere de meerdere benijdt. Daar wijkt de tevredenheid en komt de ontevredenheid: 'waarom hij zoveel en ik niet?'. Vandaar de opsomming van begeerten naar eens anderen huis, akker, vrouw, os, ezel, winkel, klandizie, gaven, wijsheid, geld, bezit, aanzien en eer.

Tevredenheid is vergenoegdheid met wat God gaf. Welk een genadegave! Ontevredenheid is het niet vergenoegd zijn. Welk een wortel van kwaad! Daaruit ontstaat nijd, jaloezie, afgunst, een boos oog, overspelen, enzovoort. Misdadig wordt dit wanneer elk van nature tot ontevredenheid geneigd mens massaal wordt opgezet tegen hen, die meer hebben dan zichzelf. Misdadig is het gebruik maken van ontevredenheid, waardoor de staking in onze tijd het voorbeeld zijn, waardoor hele landen worden ontwricht. Tevredenheid wordt het meeste gevonden onder hen die veel hebben. Daarom vermaant de Heilige Schrift 'vergenoegd te zijn met het tegenwoordige, want Hij heeft gezegd: Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten'. En voor de toekomst: 'Laat uw begeerten met bidden, smeken en dankzegging bekend worden bij God. En de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en uw zinnen bewaren in Christus Jezus'. Och dat dit toch in uw harten ingegraveerd staat!

Begeerlijkheid wijst meer op de toestand dan op de daad. Dat zijn de plagen van het hart, dat door de Geest wordt ontdekt. Dan wordt wat u vroeger een bagatel noemde een kwelling met niet de minste of geringste last. Niet alléén dat wij ze bestrijden, maar ze *mogen* er niet zijn! Dat maakt juist de smart van het hart uit, dat ze er niet mogen zijn, maar toch zijn! Juist die overblijvende verdorvenheden maken de strijd zo zwaar. Van die ontroerende strijd getuigt Paulus in Romeinen 7: 'Als ik het goede wil doen, ligt het kwade mij bij. Wat ik wil, dat doe ik niet, maar wat ik niet wil, dat doe ik'. Vleselijk verkocht onder de zonde, dat getuigt Paulus nà zijn bekering. Die strijd kan afmatten, vermoeien en bezwaren: 'Want ik weet dat in mij, dat is in mijn vlees, geen goed woont. Ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijd tegen de wet van mijn gemoed en mij gevangen neemt onder de wet der zonde, welke in mijn leden is'.

Gemeente, we hebben '*aller* zonde van harte vijand te zijn'. Zonde van allerlei soort en van allerlei zwaarte. Zonde van bedrijf of nalatigheid, van hoogmoed of zinnelijkheid. Niet de zonde slechts kennen, afkeuren en veroordelen, maar de zonde van harte vijand zijn, haar haten, tegenstaan en tegen haar strijden totdat de volkomen overwinning is behaald. Gemeente, het gaat om *alle* zonden ten opzichte van God, de naaste, onszelf! Van ganser harte wil zeggen dat wij dan een vermaak hebben in de wet Gods naar de inwendige mens. Die wet overdenken dag en nacht en uit liefde en dankbaarheid haar volbrengen. Te allen tijde, dat is niet zo nu en dan, wanneer het ons lust, maar dat is bestendig, standvastig en onveranderlijk. Dat is de eis van de volmaaktheid. Wij hebben géén andere eis van een volmaakt God te verwachten. 'Wees dan gijlieden volmaakt, gelijk uw Vader, Die in de hemelen is, volmaakt is'.

Gelukkig dat de Heere de eis van de volmaaktheid stelt. Want nu zal niets in kunnen gaan wat onrein en onheilig is. De zaligheid zou geen zaligheid zijn, indien daar iets in zou kunnen, wat niet volmaakt was. Krijgt u het benauwd? U die zichzelf weet onvolmaakt, onrein, onheilig en besmet. In mijn worstelingen, in mijn gebed wordt ik nog aangevallen! In mijn komen tot Jezus ben ik nog besmet! Er zijn allerlei hindernissen. De satan weerstaat ons en houdt ons af van Jezus. Hij jaagt ons in plichten en deugden, in gerechtigheid en eigen kracht. Maar gemeente, als alles ontvalt, in de mens is géén grond! Er is zelfs géén begeerte naar Jezus! Dat vuile hart, die bron van alle wanbedrijven, moet gewassen, gereinigd en geheiligd worden!

Jezus' hart is volkomen rein en heilig. Want 'zodanig een Hogepriester betaamde ons, heilig, onnozel, onbesmet en afgescheiden van de zondaren en toch onzer Eén'. Hij is Immanuël, God met ons. Ga met uw vloekwaardigheid naar Hem die als Priester uw schuld verzoent en als Koning u regeert! Daar wordt de rust gevonden, nergens anders! Hoevelen steunen niet op vermindering van zonde en steunen op hun overtuigingen en gerechtigheid van hun hart. Hoe gevaarlijk! Gemeente u moet naar Christus heen! Omdat Hij een volmaakt en volzalig Lam is. Omdat in Hem nooit de minste lust of gedachte tegen enig gebod van God is opgekomen. Omdat Zijn spijs was te doen de wil des Vader Die Hem gezonden had. Omdat Hij lust had in alle volmaaktheid. Omdat Hij geen andere wil had, dan die met de Heere verenigd was. Nu is dit Lam in begeerte ontstoken om Zijn kerk als een reine maagd de Vader voor te stellen, zonder vlek en rimpel in volkomen onschuld en heiligheid. In dit vlekkeloos heilig Lam heeft de Vader Zijn behagen en vindt de zondaar rust. Eenmaal voor het eerst en telkens opnieuw. Dit is het rustpunt van de Vader en het rustpunt van de zondaar. Daar is het ontmoetingspunt, van u ook?

Gemeente, een voortgaande ontdekking is nodig! 'Hoe kleeft mijn ziel aan het stof, al zie mijn nood. Wend, wend mijn oog van de ijdelheden af'. Juist de kennis van deze grote verdorvenheid, maakt de allesreinigende kracht van het bloed van Christus noodzakelijk. Hoe nodig is het treuren over de zonden aan Jezus' voeten. 'Als gehoorzame kinderen wordt niet gelijkvormig aan de begeerlijkheden die tevoren in uw onwetendheid waren. Maar gelijk Hij, Die u geroepen heeft heilig is, zo wordt ook gijzelf heilig in al uw wandel, daarom dat er geschreven is: Zijt heilig, want Ik ben heilig'.

Juist die verdorven gesteldheid moet u de losprijs van Christus te heerlijker en te dierbaarder maken. Dit doet u temeer roemen in de prijs van Zijn bloed! Dit doet u waken tegen de zonde, de begeerlijkheid en de dood. Dat leerde Paulus. Deze verdorven grondgesteldheid. 'Want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten zonde te zijn, indien de wet niet zeide: Gij zult niet begeren. Maar de zonde oorzaak genomen hebbende in het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewerkt, want zonder de wet is de zonde dood. Zonder de wet zo leefde ik eertijds. Maar toen het gebod gekomen is, zo is de zonde weder levend geworden, doch ik ben gestorven. En het gebod dat ten leven was, dat is mij ten dood bevonden'.

Dat is de vrucht van de inleving van de wetsprediking. Sterven aan de wet en van een Ander worden, namelijk van Jezus Christus! Géén akkoord baat, alles wordt u afgesneden! Wij zijn geheel verdoemelijk voor God. De wet die ons in alles veroordeelt. Alle verwachting op beterschap wordt ons afgesneden. Wij zijn der wet gestorven. Zie én nu zijn wij vrij van de wet, maar tegelijk gebonden, maar dan aan Christus. Daar wordt de wet bedekt onder het verzoendeksel. Daar verdoemt geen wet ons meer, want daar is vrede besteld door het bloed van Christus. Dat is het mysterie der verzoening. Dat is het eeuwig wonder van ontfermen over wetsovertreders!

Maar hoezeer het in het leven van de heiliging ervaren wordt dat alles onvolmaakt is, de wet moet de voldoening van Christus aanvaarden. Alle schuld ligt bij de mens, de volkomen verzoening door het geloof ligt in Hem! Daarom is de vermaning om niet te rusten in de zonde, en in bewegingen ten kwade, in onkunde, blindheid, traagheid en in het doden van de zonde, maar te strijden door Christus' gunst en bloed. Hoe weinig kunnen wij opmerken van de bewegingen des Geestes. Wanneer wij niet in vrede wandelen, niet waken, en bij zoveel onvoldoende heilige voornemens. Dat maakt geen luiaards, maar strijders die veel verkeren bij het verzoekdekseel. Daar zwijgt de wet en spreekt het bloed van Jezus Christus. Wat een wondere spraak!

Zelfs engelen hebben begeerten, namelijk om in te zien in het mysterie der verzoening. Ze zijn zeer begerig zelfs. Hoe moet u dan niet begerig zijn, in wie dit mysterie in beginsel ontstoken is! Om dagelijks u over dat wonder te verwonderen en uw vlees te kruisigen met de begeerlijkheid! Te haten wat God haat. U mag vol begeerten zijn. En de ervaring is dat Hij die de Eerste is én blijft en altijd begerig maakt naar Zichzelf, zoals Hij het land begerig maakt naar de regen. Bedenkt het wel, dat is de ontsluiting van de weg des heils, welke vele profeten hebben begeerd te zien, hetgeen u ziet en weet.

Gemeente, wees op uw hoede! 'Want het vlees begeert tegen de Geest, alzo dat gij niet doet hetgeen gij wilde'. 'Maar die van Christus zijn, hebben het vlees gekruist en zijn begeerlijkheid'. Het begeren van de satan is nog om u te ziften als de tarwe, maar de getrouwe Hogepriester heeft gebeden, bidt en zal bidden tot in eeuwigheid! En in Hem vermaant en belooft de Heilige Geest: 'Zo wat gij van de Vader begeren zult in Mijn Naam, Hij u dat geve'. En: 'Zo iemand wijsheid ontbreekt, dat Hij ze van God begere, die een iegelijk mild geeft, en niet verwijt; en hij zal hem gegeven worden'. Zijt bovendien begerig naar de zuivere onvervalste melk, de prediking des Woords en bediening van de sacramenten. Juist daarin komt het uit dat de luiaard vele dingen begeert, maar niet heeft. Het komt voort uit dubbelhartigheid, en het is ongestadig, Daarom is het een begeren in ongeloof. Ontroerend is de waarschuwing tot een ieder onzer, wiens begeerteleven niet vernieuwd is. De wereld stelt zo diep teleur. U krijgt alléén wat u begeert; U vindt alléén wat u zoekt! Maar vrees met beven, indien u uw eigen ondergang blijft begeren. Daarom vermaant de Heilige Geest: 'Begeer nog heden, wat tot uw vrede dient'. Wij allen begeren liever Barabbas dan Jezus.

Door genade zendt de Heere nog het Woord: 'Begeer heden, wat tot uw vrede dient'. Dat wil zeggen: begeer de Heilige Geest, Die zal u in al de waarheid leiden'. De Gardarenen begeerden dat Jezus uit hun landpalen week en Hij ging. Wat een vreselijk oordeel der verharding en verblinding. Daarop volgt de begeerte in de dag der dagen: 'o bergen valt op ons en heuvelen bedekt ons'. Ja, dan zult u de dood begeren en niet vinden. Laat dat u tot waarschuwing zijn om u af te brengen van de paden des doods! Om u nog heden aan Zijn voeten te werpen om dan die Koning in ontzagwekkende majesteit en tegelijkertijd in nederbuigende vriendelijkheid te horen: 'Wat is uw bede en wat is uw verzoek?'

Amen

G. Boer